

# ЗБІРНИК

## НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

ІНСТИТУТУ ЕКОНОМІКИ,  
УПРАВЛІННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ  
ТЕХНОЛОГІЙ

ЧАСТИНА 2



Полтава  
2018

УДК [657.6+002.1+004.9+005.91+33(100)+2-74+331+658.3+336.71+336.27](082)  
З-41

Друкується відповідно до наказу по університету № 186-Н від 03 вересня 2018 р.

#### **Редакційна колегія:**

Головний редактор – **О. О. Нестуля**, д. і. н., професор, ректор Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ).

Заступник головного редактора – **С. В. Гаркуша**, д. т. н., професор, проректор із наукової роботи ПУЕТ.

Відповідальний секретар – **Н. М. Бобух**, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української, іноземних мов та перекладу ПУЕТ.

Відповідальний редактор – **К. Ю. Вергал**, к. е. н., доцент, директор Інституту економіки, управління та інформаційних технологій ПУЕТ.

#### **Члени редакційної колегії:**

**В. В. Карцева**, д. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів та банківської справи ПУЕТ (за спеціальністю Фінанси, банківська справа та страхування освітні програми «Банківська справа», «Фінанси і кредит»);

**Т. А. Костишина**, д. е. н., професор, завідувач кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії ПУЕТ (за спеціальністю Економіка освітня програма «Управління персоналом та економіка праці»);

**В. А. Кулик**, д. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ПУЕТ (за спеціальністю Облік і оподаткування освітня програма «Облік і аудит»);

**Г. В. Лаврик**, д. ю. н., професор, завідувач кафедри правознавства ПУЕТ (за спеціальністю Право освітня програма «Право»);

**Т. В. Онішко**, д. і. н., професор, завідувач кафедри документознавства та інформаційної діяльності в економічних системах ПУЕТ (за спеціальністю Інформаційна, бібліотечна та архівна справа освітня програма «Документознавство та інформаційна діяльність»);

**Л. М. Шимановська-Діанич**, д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту ПУЕТ (за спеціальністю Менеджмент освітні програми «Менеджмент і адміністрування», «Бізнес-адміністрування»);

**О. В. Шкуруній**, д. е. н., професор, завідувач кафедри міжнародної економіки ПУЕТ (за спеціальністю Міжнародні економічні відносини освітня програма «Міжнародні економічні відносини»).

**Збірник** наукових статей магістрів Інституту економіки, управління А43 та інформаційних технологій. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – Ч. 2. – 353 с.

ISBN 978-966-184-327-0

У збірнику подано результати наукових досліджень магістрів: спеціальність Облік і оподаткування освітня програма «Облік і аудит»; спеціальність Інформаційна, бібліотечна та архівна справа освітня програма «Документознавство та інформаційна діяльність»; спеціальність Менеджмент освітні програми «Менеджмент і адміністрування», «Бізнес-адміністрування»; спеціальність Міжнародні економічні відносини освітня програма «Міжнародні економічні відносини»; спеціальність Право освітня програма «Право»; за спеціальністю Економіка освітня програма «Управління персоналом та економіка праці»; спеціальність Фінанси, банківська справа та страхування освітні програми «Банківська справа», «Фінанси і кредит».

УДК [657.6+002.1+004.9+005.91+33(100)+2-74+331+658.3+336.71+336.27](082)

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.  
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.*

*Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ПУЕТ заборонено*

ISBN 978-966-184-327-0

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2018

<i>Цвітченко П. М.</i> Застосування збалансованої системи показників при організації міжнародних розрахунків .....	213
<i>Чабанівський І. О.</i> Ліквідність банків України: особливості державного регулювання.....	218
<i>Яремченко Т. О.</i> Узагальнена характеристика та адаптація зарубіжного досвіду оцінки фінансової стійкості банків в Україні.....	224
<b>Освітня програма «Фінанси і кредит»</b>	
<i>Багірзаде Шамхал Ельман огли, Богдан Т. А.</i> Пенсійні системи України та Азербайджану: особливості реформування .....	230
<i>Брижан В. О., Божко О. М.</i> Методичний інструментарій аналізу рентабельності суб'єкта підприємництва .....	236
<i>Давидович А. В.</i> Механізм надання фінансових послуг домогосподарствам .....	242
<i>Дмітрієв В. М.</i> Напрями мобілізації внутрішніх резервів підвищення прибутковості машинобудівного підприємства.....	250
<i>Зубрицький М. О.</i> Методичне забезпечення антикризового управління підприємством .....	255
<i>Кирман О. І.</i> Діагностика фінансового стану підприємства за допомогою сучасних методів.....	260
<i>Короленко І. В.</i> Теоретичні підходи до визначення сутності фінансового потенціалу домогосподарств.....	266
<i>Малашина В. В.</i> Визначення рівня ефективності фінансово-господарської діяльності промислового підприємства .....	273
<i>Набієв Н. Р., Приймак А. О.</i> Стратегічний аналіз як інструмент побудови фінансової стратегії страховика.....	279
<i>Німич С. К.</i> Макроекономічні індикатори оцінки розвитку прямого оподаткування в Україні.....	285
<i>Овезов К.</i> Методичні підходи до оцінки фінансового стану підприємства.....	292

## Список використаних джерел

1. Андріяш А. С. Особливості управління прибутком підприємства / А. С. Андріяш, А. Ю. Могилова // Молодий вчений. – 2014. – № 6 (1). – С. 68–70.
2. Болюх М. А. Економічний аналіз : навч. посіб. / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбатов та ін. ; за ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. – Вид. 2-ге, перероб. і допов. – Київ : КНЕУ, 2003. – 556 с.
3. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учеб. курс / И. А. Бланк. – Київ : Ника-Центр, 1999. – 527 с.
4. Власова Н. О. Фінанси підприємств : навч. посіб. / Н. О. Власова, О. А. Круглова, Л. І. Безгінова. – Київ : Центр учб. л-ри, 2007. – 271 с.
5. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. / Г. В. Савицька. – 3-тє вид., випр. і допов. – Київ : Знання, 2007. – 668 с.

УДК 336-044.372

## МЕХАНІЗМ НАДАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ДОМОГОСПОДАРСТВАМ

*А. В. Давидович, магістр спеціальності Фінанси, банківська справа та страхування*

*Т. П. Гудзь, к. е. н., доцент – науковий керівник*

**Анотація.** В статті розглянуто теоретичні аспекти формування системи надання фінансових послуг домогосподарствам. Проведена характеристика основних учасників та інструментів системи надання фінансових послуг. Систематизовано визначення понять «фінансова послуга», «фінансовий продукт». Запропоноване авторське бачення структури механізму надання фінансових послуг вітчизняним домогосподарствам.

**Ключові слова:** домогосподарство, фінансова послуга, фінансовий продукт, структура механізму, фінансові інструменти, важелі.

**Abstract.** In the article the theoretical aspects of forming of the system of grant of financial services are considered to housekeeping, Conducted description of basic participants and instruments of the system of grant of financial services. Determination of concepts “financial service”, “financial product”, is systematized. Offer authorial vision of structure of mechanism of grant of financial services to home housekeeping.

**Key words:** household, financial service, financial product, structure of mechanism, financial instruments, levers.

**Постановка проблеми.** Фінансові послуги є основою сучасної економіки. Будь-яка господарська діяльність так чи інакше залежить від послуг, які забезпечуються фінансовим сектором. Об'єктивною передумовою функціонування ринку фінансових послуг є необхідність посередництва у взаємовідносинах між економічними агентами з приводу перерозподілу фінансових ресурсів. Кошти можуть бути наявними у одних суб'єктів господарювання, а інвестиційні потреби виникають у інших. Ринок фінансових послуг виконує роль посередника руху коштів від їх власників до користувачів.

Формування конкурентоспроможної економіки стимулює пошук нових фінансових можливостей для інвестування економіки, створення різноманітності механізмів фінансування та інвестування, а також надання фінансових послуг. Це зумовлює необхідність дослідження сучасних тенденцій формування системи надання фінансових послуг.

**Аналіз основних досліджень і публікацій.** У багатьох країнах рівень розвитку ринку фінансових послуг визначає ефективність функціонування їх економіки, а від так увага дослідників до ринку фінансових послуг є суттєвою.

Великий внесок у даному напрямі зробили такі відомі зарубіжні економісти, як Дж. Маршалл, Дж.-М. Кейнс, Ф. Мишкін, Ф. Фрідмен, У. Шарп та інші.

Питання щодо формування системи надання фінансових послуг розглядали у вітчизняній науковій літературі, зокрема, у дослідженнях О. М. Гончаренко, Т. Єфременко, Т. О. Кізими, В. І. Міщенко, А. М. Мороза, С. В. Науменкової, М. А. Попової, М. І. Савлука, С. Я. Салиги, В. П. Унінець-Ходаківської, С. І. Юрія, Г. В. Юрчук та інших. Незважаючи на величезну кількість досліджень проблем розвитку ринку фінансових послуг, залишаються значні розходження в поглядах на сутність ринку фінансових послуг і його функцій. Саме тому проведення нових досліджень у сфері пізнання теоретичних, методичних і методологічних особливостей формування та розвитку системи надання фінансових послуг є актуальним.

**Формулювання мети.** Метою дослідження є обґрунтування змісту та інструментарію реалізації механізму надання фінансових послуг вітчизняним домогосподарствам.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** В умовах становлення і розвитку української економіки винятково важливого значення набуває побудова ефективної системи надання фінансових послуг, оскільки фінансові інститути є рушійною силою розвитку та ринкових перетворень.

Метою формування системи надання фінансових послуг є виявлення можливостей фінансового інституту зайняти конкурентні позиції на конкретному ринку або його сегменті шляхом пристосування своїх продуктів до попиту і вимог клієнтів. З цим пов'язане вирішення важливого завдання аналізу при прийнятті управлінських рішень: в області розробки нових продуктів, визначенні структури діяльності на ринку фінансових послуг, знаходження оптимальних витрат по кожній послугі і досягненні високої якості продуктів, що розробляються [4, с. 52].

Фінансові послуги є великим та зростаючим сектором фактично у всіх розвинених економіках і таких, що розвиваються. Темпи зростання цього сектора особливо високі в тих економіках, які зазнають стрімкої модернізації. Торгівля фінансовими послугами також зростає швидкими темпами внаслідок комбінації нових і зростаючих ринків у країнах, що розвиваються, та країнах з перехідною економікою, лібералізації фінансів і торгівлі, використання нових фінансових інструментів і стрімких технологічних змін. Проте, сектор фінансових послуг набагато важливіший, ніж його прямий вплив на економіку.

Однією з характерних особливостей ринку фінансових послуг є необхідність постійної націленості фінансових інститутів на розширення різноманітності своїх послуг, забезпечення привабливості своїм пропозиціям та своєчасне реагування на запити користувачів. Така поведінка фінансових установ на ринку фінансових послуг цілком зрозуміла і пояснюється логікою конкурентної боротьби за клієнта, не лише корпоративного, але й приватних осіб.

Особливу роль у формуванні конкурентоспроможності української економіки та підвищенні результативності виробництва відіграє здатність ринку мобілізувати обсяги вільного капіталу і оперувати ним. Йдеться про різноманітність механізмів фінансування та інвестування, а також надання фінансових послуг інвесторам професійними учасниками ринку фінансових послуг.

Протягом останнього часу все частіше фінансові посередники виходять на ринок фінансових послуг з пропозиціями щодо надання певних фінансових продуктів. Вважаємо необхідним звернутися до роз'яснення такої дефініції, як «фінансовий продукт». Financial Product (фінансовий продукт) – пакет взаємопов'язаних фінансових послуг фінансових інструментів і технологій, що пропонується фінансовими інститутами на фінансовому ринку в якості товару.

Фінансові продукти класифікуються за галузями фінансової діяльності: банківський продукт; страховий; пенсійний; інвестиційний [2, с. 285].

Фінансовий продукт та фінансова послуга виступають як форма і зміст у взаємозв'язку. Фінансовий продукт може мати комплексний характер і бути формою вираження кількох послуг. Наприклад, користувач пластикової картки поряд з розрахунковими послугами може отримувати в процесі її застосування й інші види послуг – кредитні, депозитні.

Фінанси домашніх господарств характеризують використання домогосподарствами фінансових інструментів для досягнення своїх цілей, і як правило, це відбувається шляхом спільно прийнятих економічних рішень.

Серед усієї сукупності фінансових посередників найважливішу роль у фінансовому забезпеченні добробуту домогосподарств відіграють банківські установи, пенсійні фонди, страхові компанії, кредитні спілки, інвестиційні компанії та інші структури (рис. 1).

Формування системи надання фінансових послуг та процес впровадження фінансової послуги (фінансового продукту) на ринок охоплює такі основні етапи:

- пошукові дослідження;
- розробка концепції нової або вдосконалення існуючої фінансової послуги (фінансового продукту);
- маркетингові дослідження;
- безпосередня розробка нової або вдосконалення існуючої фінансової послуги;
- випробування та оцінювання фінансової послуги з огляду на її прийнятність;
- розробка і впровадження механізму надання фінансової послуги [4, с. 125].

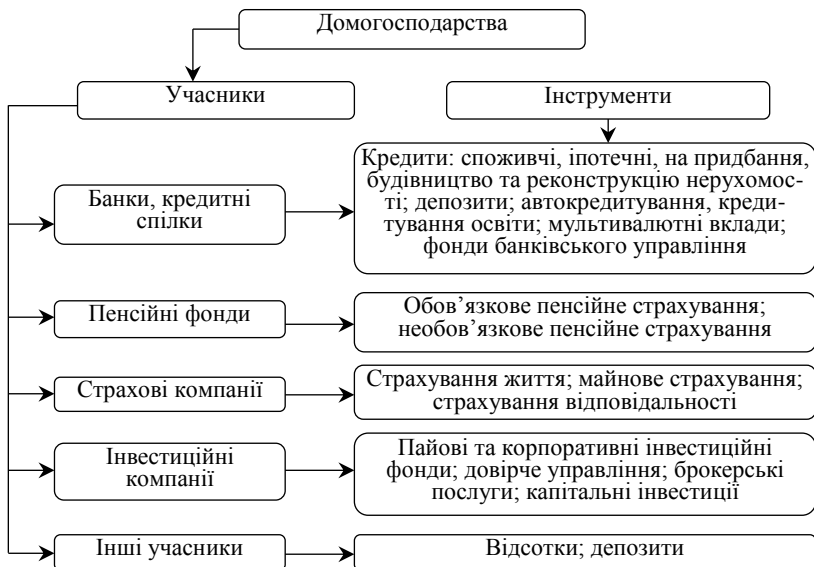


Рисунок 1 – Основні учасники та інструменти системи надання фінансових послуг домогосподарствам [3, с. 49]

Механізм надання фінансових послуг домогосподарствам має ряд особливостей. До них відносяться: розподіл ризику між фінансовою установою та споживачами фінансових послуг; висока вартість фінансових послуг; основні умови отримання фінансових послуг; нав'язування клієнту додаткових умов (наприклад, обов'язкове відкриття карткового рахунку в цьому банку); зміни умов обслуговування.

Структура механізму надання фінансових послуг домогосподарствам представлена на рис. 2.

Механізм надання фінансових послуг включає: мету, завдання та принципи обслуговування; населення та фінансові посередники як суб'єкти; об'єкти, якими виступають фінансові активи; методи, інструменти, важелі надання фінансових послуг; систему забезпечення; фінансові критерії.

Суб'єктами надання фінансових послуг домогосподарствам виступають банки у ролі як кредиторів, так і позичальників, а також страхові компанії, недержавні пенсійні фонди, кредитні спілки, ломбарди, фінансові компанії, компанії з управління



активами. Об'єктами фінансових послуг є фінансові активи: грошові кошти, цінні папери, банківські метали, дорогоцінне майно.

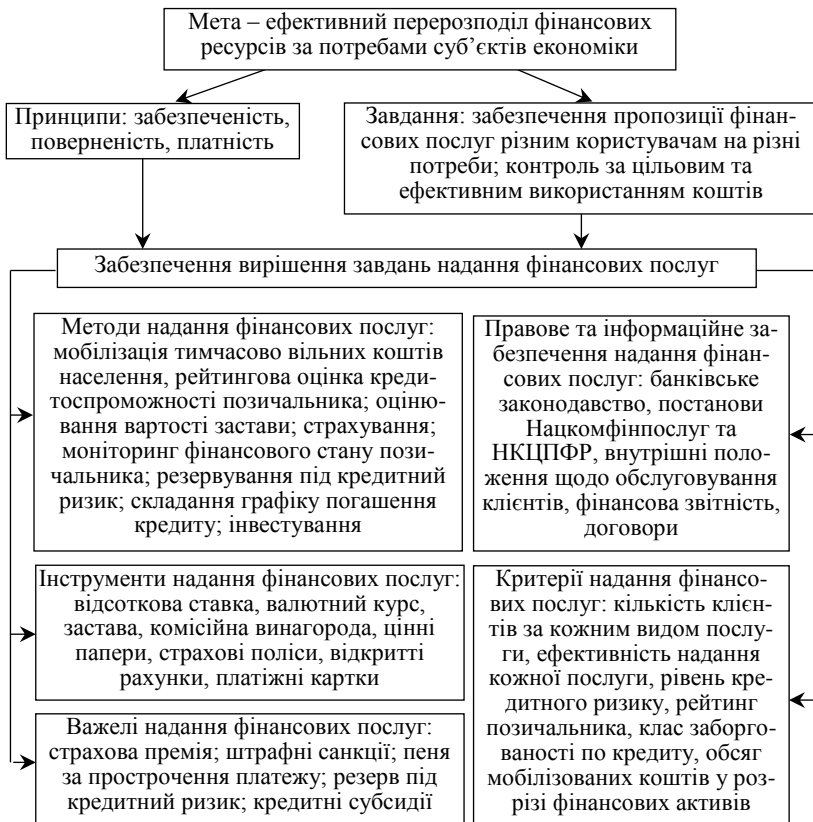


Рисунок 2 – Структура механізму надання фінансових послуг домогосподарствам

Джерело: авторська розробка.

До методів надання фінансових послуг домогосподарствам відносяться: страхування застави та кредиту; забезпечення кредиту, рейтингова оцінка кредитоспроможності позичальника, оцінка вартості заставного майна, моніторинг фінансового стану позичальника, резервування під кредитний ризик, що здійсню-

ється згідно з Положенням про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затвердженим постановою Правління Національного банку України № 351 від 30.06.2016 р., мобілізація тимчасово вільних коштів населення, страхування майна, накопичувальне страхування життя; пенсійне страхування, моніторинг фінансового стану позичальника та об'єктів інвестування; резервування під кредитний ризик; складання графіку погашення кредиту; інвестування [1].

Інструментами надання фінансових послуг домогосподарствам, які являють собою засоби прямої дії методів на об'єкт є відсоткова ставка по кредиту чи депозиту, застава (рухоме чи нерухоме майно), гарантія, поручительство, а також комісії за обслуговування, цінні папери, валютний курс, рахунки відкриті у національній, іноземній валюті та цінних паперах, платіжні картки, страхові поліси.

До важелів надання фінансових послуг домогосподарствам, тобто засобів непрямой дії методів на об'єкт, відносяться: страхова премія (у разі страхування об'єкта застави, а також при страхуванні банком кредиту, що надається); штрафні санкції; пеня за прострочення платежу; резерв під кредитний ризик; інфляція та девальвація національної валюти, рівні яких дають підстави для перегляду відсоткової ставки за кредитом ч депозитом на умовах, визначених договором; відшкодування частини витрат по кредиту, яке надає держава позичальникам як, наприклад, за теплими кредитами.

Система правового та інформаційного забезпечення надання фінансових послуг домогосподарствам охоплює: Цивільний кодекс України, «Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями», затверджене постановою Правління Національного банку України № 351 від 30.06.2016 р., постанови, розпорядження Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, кредитні справи, які включають: кредитний договір, оцінку вартості застави, висновки про рейтинг кредитоспроможності позичальника та іншу інформацію щодо стану обслуговування кредиту тощо.

До критеріїв, за допомогою яких проводиться оцінка стану надання фінансових послуг, відносяться: кількість клієнтів за

кожним видом послуги, ефективність надання кожної послуги, рівень кредитного ризику, рейтинг позичальника, клас заборгованості по кредиту, обсяг мобілізованих коштів у розрізі фінансових активів.

Успішний розвиток ринку фінансових послуг ґрунтується на регулюванні та контролі правильності надання фінансовими установами своїм клієнтам роздрібних фінансових послуг і продажу фінансових продуктів.

**Висновки.** Таким чином, проведене дослідження дозволяє простежити визначення понять «фінансова послуга», «фінансовий продукт». Розкрито методи, інструменти, важелі надання фінансових послуг; систему забезпечення; фінансові критерії механізму надання фінансових послуг домогосподарствам.

Розвиток фінансових послуг для домогосподарств в сучасних умовах є необхідною умовою стабільного функціонування всієї фінансово-кредитної системи та підвищення ділової активності вітчизняних виробників, що є основою забезпечення економічного зростання в державі.

Перспективою подальших досліджень є вивчення передумов трансформації фінансових послуг з використанням інформаційних технологій, що забезпечують зберігання та захист прав власності, посилення конкуренції на ринку банківських послуг.

### Список використаних джерел

1. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями [Електронний ресурс] : затверджене постановою Правління Національного банку України № 351 від 30.06.2016 р. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>. – Назва з екрана. – Дата перегляду: 05.10.2018 р.
2. Попова М. А. Продакт плейсмент на ринку фінансових послуг: реалії та перспективи використання / М. А. Попова // Економічний вісник університету. – 2017. – Вип. 34(1). – С. 283–292.
3. Салига С. Я. Кредитні інструменти управління фінансовими ресурсами домогосподарств в Україні / С. Я. Салига, В. О. Гнеушева // Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. – 2013. – Вип. 1. – С. 48–52.
4. Унинець-Ходаківська В. П. Ринок фінансових послуг: теорія і практика : навч. посіб. / Унинець-Ходаківська В. П., Костюк-вич О. І., Лятямбор О. А. – Київ : Центр учб. л-ри, 2009. – 392 с.